

Κ. Α. ΨΑΧΟΥ

ΠΛΑΝΩΝΤΕΣ ΚΑΙ ΠΛΑΝΩΜΕΝΟΙ

Ἡ μνήμη τῶν πρὸς Κύριον ἀποδη-
μούντων εἶναι ἱερά, καὶ σεβαστὴ, προ-
κειμένου περὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, ἐκ-
πληρούντων τὸ κοινὸν χρέος, Πρώτη
ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία διὰ τῶν λει-
τουργῶν αὐτῆς εὐχεται ὑπὲρ ἀναπαύ-
σεως καὶ συγχωρήσεως τῶν ψυχῶν
αὐτῶν. Ἄλλως, ἡ ἀπονομὴ τιμῆς καὶ
σεβασμοῦ πρὸς τὴν μνήμην τῶν νε-
κρῶν εἶναι ἀρετὴ, κληροδοτηθεῖσα
εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προ-
γόνων. Διότι ἐκεῖνοι, οὐ μόνον κατὰ
τὴν ταφὴν ἀπέδιδον ἰδιαιτέρας πρὸς
τοὺς νεκροὺς τιμὰς, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐ-
τὴν ἐτέλουν τὰ τρίτα, τὰ ἔνατα καὶ
τὰ τριακοστά. Μείζοντας δ' ἔτι τιμὰς
ἀπένεμον πρὸς ἐκείνους, οἵτινες διὰ
τῆς σοφίας καὶ παιδείας τῶν εὐηργέ-
τησαν τὴν ἑλληνικὴν πατρίδα καὶ τὴν
ἀνθρωπότητα ἐν γένει. Ὁ Πλούταρ-
χος ἀναφέρει ὠρισμένους συναθροίσεις
εἰς μνήμην μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἀν-
δρῶν, ὅπως τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Εὐρι-
πίδου, τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τοῦ
Πινδάρου καὶ ἄλλων, κατὰ τὰς ὁ-
ποίας ἐξυμνοῦντο τὰ κοινωφελῆ ἔργα
καὶ αἱ ἀγαθαὶ πράξεις αὐτῶν. Ἡ δὲ
μνήμη τῶν ἐστεφανωμένη, παρέμενε
ἀφθίτος εἰς γενεὰς γενεῶν, κυρίως ὡς
ἀνθρώπων ἀληθῶς ἐπιστημόνων. Κα-
θόσον τὸ μόνον, ὅπερ συνενοῖ καὶ
κρατύνει τὰς κοινωνίας καὶ τὰ ἔθνη,
εἶναι ἡ ἐξ ὑγιῶν ἀρχῶν, ἠθικῶν καὶ
θρησκευτικῶν ἀρχῶν, ὠρμωμένη καὶ
πρὸς θεάρεστον τέρμα ὁδηγοῦσα ἀλη-
θὲς ἐπιστήμη. Ὁ ἀληθὲς ἐπιστήμων
δὲν μεταχειρίζεται τὰς γνώσεις αὐτοῦ
ὡς μέσον ἀλαζονικῆς ἐπιδείξεως, εἴτε
βιοπορισμοῦ καὶ πλουτισμοῦ, οὔτε δὲ
καὶ ὡς τις πεφουσιωμένος ἀσκὸς φαν-
τάζεται, ὅτι εὗρε τὸ τέλος πάσης μα-
θήσεως. Γνωρίζει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν
εἶναι δυνατόν νὰ κατέχῃ πλήρως τὴν
ἀλήθειαν. Τρέχει ὅμως κατόπιν τῆς
ἀληθείας, διότι ἔχει ἐπίγνωσιν τῆς ἀ-
γνοίας καὶ τῆς ἀτελείας του, ἥτις ἐ-
πίγνωσις εἶναι ὁ λαμπρότερος καρπὸς
τῆς ἀληθοῦς ἐπιστημονικῆς παιδεύ-

σεως καὶ ἀναπύξεως. «Ὑν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα» ἔλεγεν ὁ ἄνδρων ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης. Ἦτο τοῦτο μεγίστη ἀρετὴ. Τῆς ἀρετῆς δὲ μισθὸν εἶχον τὸν ἔπαινον. «Μισθὸς ἀρετῆς ἔπαινος»· Ἀλλ' ἀρετῆς μόνον μισθὸς παρ' ἐκείνοις ἦτο ὁ ἔπαινος, οὐχὶ δὲ καὶ κακίας. Καὶ διὰ τοῦτο τὰς ἐπὶ τῇ μνήμῃ ἀποικομένων συναθροίσεις οὐδέποτε ἀπησχόλουν Ἡρόστρατοι καὶ Ἐφιάλται, πλήν μόνον, ὅσakis διὰ τῆς μνείας αὐτῶν ἦτο ἀνάγκη νὰ στιγματισθῶσι παρεμφερεῖς κακαὶ πράξεις πρὸς παραδειγματισμὸν τῆς νεολαίας.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι, οὔτε αἱ πολιτεῖαι, οὔτε τὰ ἄτομα διὰ δημοσίων τελετῶν γεραίρουσι τὰς πράξεις καὶ τὴν πολιτείαν ἀνθρώπων, οἵτινες, οὐδὲν ὠφελήσαντες, μᾶλλον ὥς παραδείγματα πρὸς στηλίτευσιν κακῶν πράξεων δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν. Αἱ ὑπὲρ τοιούτων σοφιστικῶς καταβαλλόμεναι προσπάθειαι, πρὸς παράστασιν τοῦ μέλανος ὡς λευκοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ὡς μεγίστου καλοῦ, εἶναι οὐ μόνον ἀσέβεια πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἀποικομένους, ἀλλὰ καὶ πρόκλησις πρὸς τὴν κοινωνίαν, τὴν ὑγιᾶ κοινωνίαν, ἣτις γνωρίζει μὲν νὰ τιμᾷ τὴν ἀρετὴν, οὐχὶ ὁμῶς καὶ νὰ γεαίρῃ τὴν κακίαν. Μόνον ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀρνεῖται τὰς ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν δεήσεις τῆς, εὐχομένη, ἵνα ὁ Κύριος συγχωρήσῃ αὐτοὺς δι' ὅσα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἤμαρτον. Καὶ εἰς τὰ ὑπὲρ τοιούτων μνημόσυνα ὀφείλουσι νὰ προσέρχωνται οἱ χριστιανοί, χωρὶς τὸν φόβον νὰ παρεξηγηθῶσιν, ὅτι ὑπῆρξαν τυχὸν φίλοι ἀσεβοῦς τινὸς ἢ κακοποιοῦ καὶ ἀδίκου.

Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπευλογία κοσμικῶν τελετῶν, καθ' ἃς ἐξυμνοῦνται, ὡς ὑπηρεσίαι πρὸς αὐτήν, τὸ ἔθνος καὶ τὴν τέχνην, πράξεις ἀνθρώπων, οἵτινες ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ πραγματικότητι ἔβλαψαν, εἰς ἐπίμετρον δὲ καὶ ἀπεκηρύχθησαν ὑπ' αὐτῆς ὡς βέβηλοι, εἶναι τι τὸ ἀσύνηθες ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐθνικῇ σταδιοδρομίᾳ. Τοῦτο δυστυχῶς συνέβη πρό τινας μὲν ἐν πολιτικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ μακαρίτου ἱεροψάλτου Ἰωάννου Σακελλαρίδου, τὸ ὅποιον διωργάνωσαν οἱ μαθηταὶ καὶ ὁπαδοὶ αὐτοῦ. Δικαίωμα βεβαίως ἂν μὴ καὶ καθῆκον αὐτῶν ἦτο νὰ συνέλθωσι, νὰ κλαύσωσι καὶ νὰ ὑμνήσωσι τὸν ἀποθανόντα, ὅστις κατ' αὐτοὺς ὑπῆρξε μέγας ἐν τῇ μουσικῇ, ἀκόμη δ' ἴσως καὶ Πσλαιστρίνας. Οὐδεὶς φθόνος! Καίτοι, κατ' ἐμὴν γνώμην, σκοπὸς αὐτῶν δὲν ἦτο οὗτος, ἀλλὰ—κατόπιν τοῦ τεχνητοῦ θορύβου, τὸν ὅποιον ἐδημιούργησαν διὰ τῆς ἐν τῷ τύπῳ ἀνακινήσεως τοῦ ψαλτικοῦ ζητήματος—διὰ νὰ ἀποδείξωσι τάχα ὅτι ἡ κανταδοποιηθεῖσα ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταργηθῇ, ἀφ' οὗ τόσοι εἶναι, ἀκόμη καὶ ἀνώτεροι κληρικοί, οἱ ἀκολουθοῦντες τὸν ἰδρυτὴν καὶ ἐκπρόσωπον αὐτῆς!

Γνωρίζω πόσων τὰ νεῦρα θὰ πει-
ραχθῶσι καὶ πόσοι θὰ μέ χαρακτηρί-
σωσιν ὡς ἀσεβοῦντα δῆθεν πρὸς τὸ
μέγα κατ' αὐτοὺς ἔργον τοῦ ἀποθα-
νόντος! Ἄν ὑπάρχη τις ὅμως ὁ ἀσε-
βῶν, αὐτὸς ποσῶς δὲν εἶμαι ἐγώ. Ἀ-
σεβοῦσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπονέμουσιν
ἔπαινον ἀρετῆς, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἀρμό-
ζει. Καί, ἂν νομίζωσιν ὅτι δύνανται
ἐμὲ τοῦλάχιστον νὰ πείσωσι περὶ τοῦ
ἐναντίου, ἐκτρεπόμενον τυχὸν τῆς κα-
θαρῶς τεχνικῆς γραμμῆς τὴν ὁποίαν
χαράττω διὰ τῶν ὧδε γραφομένων,
εἶμαι ἔτοιμος, ἀκόμη καὶ εἰς δημοσίας
συζητήσεις καὶ εἰς διαλέξεις καὶ καθ'
οἷονδῆποτε ἄλλον τρόπον νὰ ἀποδεί-
ξω, ὅτι ὁ μακαρίτης Σακελλαρίδης ὅ-
στις ἦτο εἷς καλλίφωνος ἰδιότυπος ἱε-
ροψάλτης, εἷς ἐποχὴν μουσικῆς νεκρό-
τητος ἐπιπλεύσας ὡς τοιοῦτος, ὅτι
ὡς μουσικός — οἷον θέλουσι νὰ τὸν
ἐμφανίσωσιν οἱ ὀπαδοὶ του — ἦτο δυ-
στυχῶς εἷς ἀτάσθαλος, ἀσυνάρτητος,
προχειρολόγος καὶ ἀκαλαίσθητος ἀκό-
μη συρραφεύς, μᾶλλον ἡθοποιός, διὰ
λόγων παχέων, διὰ κινήσεων θεατρι-
κῶν, διὰ χλευασμοῦ τῶν πάντων καὶ
δι' ἐκμεταλλεύσεως τῶν εἰς τὴν μου-
σικὴν ἐχόντων μεσάνυκτα, κατορθώ-
σας νὰ προσελκύσῃ ὀπαδοὺς καὶ ὑ-
μνητάς του. Ἀκόμη, ὅτι ἀπὸ τῶν πρῶ-
των αὐτοῦ ψαλτικῶν βημάτων ὑπῆρ-
ξεν οὐ μόνον ὑβριστῆς νεωτέρων
καὶ ἀρχαιοτέρων, ἀλλὰ καὶ διαφθο-
ρεὺς τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστι-
κῆς μουσικῆς, τῆς θεωρίας καὶ τῆς

παράδοσεως τῆς ὁποίας εἶναι ἀν-
φισβήτητον ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξε
λειος γνώστης. Οὐδ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου
ἀναμορφωτοῦ τῆς Βυζαντινῆς μου-
σικῆς ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκη-
νοῦ ἐφείσθη, ἀλλ' ὑβρίζων καὶ αὐτόν,
γραφεν ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ «Ἐφημερί-
τις 4 Δεκεμβρίου 1889, ὅτι «δὲ ν-
τομουουργός, ἐκαλεῖ-
δὲ προδότης καὶ ἀρνη-
πατρὶς, ὡς χρησιμεύσας
πρωθυπουργός τοῦ Κα-
φουτῶν Ἀράβων» καὶ
«ἡ Ὀκτώηχος ἐσφαλμένον
ἀποδίδεται τῷ Δαμι-
νῶ κλπ.». Εἰς ταῦτα ἀπήντησε
τῆς αὐτῆς «Ἐφημερίδος»
(ιδίου) διὰ διατριβῆς τοῦ ὑπὸ τίτλῳ
«Ὁ ἀσεβὴς Γραϊκύλος»
μακαρίτης ἱεροψάλτης Νικόλαος Π-
παῖωάννου. Διὰ τῆς αὐτῆς πάλιν
«Ἐφημερίδος» (ἀριθ. 345) ἀνήρα-
μέν τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα ὁ Σακε-
λαρίδης, οὐχὶ ὁμῶς ἐξ εἰλικρινοῦς
ταμελείας, πλὴν ἐκ σκοπιμότητος, πρὸς
κατευνασμὸν τῆς κατ' αὐτοῦ κα-
κραυγῆς, ὡς ἀσεβοῦντος πρὸς πᾶς
διεύθυνσιν.

Ὁ πρῶτος διδάσκαλος τοῦ Σακε-
λαρίδου ἀείμνηστος Ἀρχιμανδρίτης
Θεόδωρος Μαντζουρανῆς, ὅστις κα-
σύμπτωσιν βραδύτερον ἐχρημάτισεν
καὶ ἐμὸς διδάσκαλος ἐν τῇ κατὰ Χρ-
κην Ἱερατικῇ Σχολῇ, ὅταν κατήλθον
εἰς Ἀθήνας τὸ 1904, δι' ἐπιστολῆς
τοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἤρχετό μοι, ὅπως
ξουδετερώσω τὰς ἀντιδράσεις «φασ-
τασμένων μουσικῶν» ἐγρ-
φε: «καὶ δὴ τοῦ Σακελαρίδου,
μαθητοῦ ἀγνώμ-
νος καὶ ἀλλοζόνος κα-
πρώτου καὶ τελευταίου
διαφθορέως τῆς Βυζαντι-
νῆς ἐκκλησιαστικῆς μου-
σικῆς».

(Ἀκολουθεῖ)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Β'

Ἴσως οἱ ὁπαδοὶ αὐτοῦ νὰ ἀντεῖπωσιν, ὅτι ὁ Ματθουρανῆς δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ μαθητοῦ τούτου! Ἐμὲ ὅμως δὲν δύνανται νὰ μὲ ἐπηρεάσωσι τοιούτου εἵδους παλληκαρισμοί, ἔστω καὶ ἐξ ἱεραρχῶν ὁπαδῶν του προερχόμενοι. Ἄλλως εἰς πᾶσαν στιγμὴν εἶμαι πρόθυμος, ὥς ἔχω ἄλλως καὶ καθήκον, νὰ εὐχηθῶ μὲν ὑπὲρ μακαρίας μνήμης καὶ αἰωνίου ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ στηλιτεύσω δι' ἀποδείξεων ἀδιασείστων τό, θνησιγενὲς μὲν, πάντως ὅμως **μέγα κακόν**, τὸ ὁποῖον ἐξ ἡμιμαθείας, ἀλαζονείας καὶ ἐξ ἐλλείψεως ἀκόμη καλαισθησίας διέπραξε κατὰ τῆς γραπτῆς, καὶ φωνητικῆς παραδόσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Διότι καιρὸς εἶναι πλέον, νὰ ἀνανήψωσιν **οἱ τε πλανῶντες καὶ οἱ πλανώμενοι** τῶν ὁπαδῶν του.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Σημ.: «Ἱεροφ. Βήματος». Εἰς τὸ προηγούμενον τοῦ Ἀρθροῦ τούτου ἔλαβον χώραν δύο τυπογραφικὰ λάθη, ἥτοι ἡ λέξις «ἐκτρεπόμενον» τυχὸν τῆς καθαρῶς τεχνικῆς γραμμῆς ἥτις δέον νὰ γραφῇ «ἐκτρεπόμενοι».